

stichting orgelkring "hendrik niehoff"

gevestigd te 's-hertogenbosch

Programma van het concert in de Sint-Janskathedraal te 's-Hertogenbosch
op dinsdag 24 juni 2025 om 20:00u door **Leo van Doeselaar**.

Leo van Doeselaar is een veelzijdig musicus, die als organist, pianist en fortepianist een enkele eeuwen omvattend repertoire bestrijkt. Als organist heeft hij een grote concertpraktijk opgebouwd in binnen-en buitenland en is hij een veelgevraagd jurylid en docent bij internationale orgelfestivals. Hij doceerde aan de Kunsthogeschole van Amsterdam en Den Haag en vervolgens aan de Universität der Künste in Berlin. Leo van Doeselaar studeerde aan het Amsterdams Conservatorium orgel bij Albert de Klerk en piano bij Jan Wijn. Naast beide solistendiploma's behaalde hij de Prix d'Excellence orgel. Na zijn studie verdiepte hij zich verder in historische uitvoeringspraktijk. Als organist van het Barokorkest van de Nederlandse Bachvereniging werkt van Doeselaar intensief mee aan het prestigieuze beeld-en geluidsproject 'All of Bach'. Hij verleende zijn medewerking aan een groot aantal Oude Muziek Festivals in Europa en de Verenigde Staten. Zijn discografie omvat opnamen op historische orgels van vele werken, waarvan verschillende bekroond werden met o.a. een Grammy Award, een Edison en de Prijs van de Deutsche Schallplattenkritik. Als titulair organist van het Concertgebouw in Amsterdam treedt hij veelvuldig op met gerenommeerde orkesten, ensembles en solisten. Samen met Erwin Wiersinga werd Leo van Doeselaar in 2014 benoemd als titulair organist van het Schnitger-orgel in de Martinikerk te Groningen. Zie: leovandoeselaar.com

Programma

Lleno II Lleno – Despacio – Arioso	Fray Miguel López	1669 - 1732
Pasacalles IV	Juan Cabanilles	1644 - 1712
Tiento de 2°. tono por Ge sol re ut (Sobre la letanía de la Virgen)	Pablo Bruna	1611 - 1679
Fantasia sopra Von Gott will ich nicht lassen	Bert Matter	*1937
Fantasia super Von Gott will ich nicht lassen (Canto fermo in Pedal - BWV 658)	Johann Sebastian Bach	1685 - 1750
Ciaccona uit Partita nr. 2 in d voor viool-solo (Bew. voor orgel: Pier Damiano Peretti - BWV 1004)	Johann Sebastian Bach	
Uit "Tien orgelwerken" (1944/45) - Passacaglia (voor Anthon van der Horst) - Toccata (voor Jan Mul)	Albert de Klerk	1917 - 1998
Tryptique pour grand orgue, à la mémoire d'un homme héroïque (1968)	Kees Weggelaar	*1945
Salamanca (uit '3 Préludes Hambourgeois' - 1986)	Guy Bovet	*1942

Voor overige orgelconcerten in de serie Hendrik Niehoff: zie stjanskathedraal-orgelconcert.nl
Orgelconcerten in de regio: www.brabantorgel.nl

Toelichting

Dit concert begint en eindigt in Spaanse sferen. Muziek uit het Iberisch schiereiland staat al vroeg in de muziekgeschiedenis borg voor verrassende harmonieën en ritmes. Zo ook bij het eerste werk van Fray Miguel López, een lekenbroeder-componist-organist uit Zaragoza. Lleno betekent pleno ('volle werk met de prestanten'). Eigenlijk is dit werk een driedelige sonate met als eerste deel een korte, vrije inleiding en fuga. Tweede deel is zacht en gevoelig (Despacio betekent langzaam) en een snelle gigue vormt het slotdeel.

Cabanilles (Valencia) heeft onvoorstelbaar veel orgelwerken gecomponeerd: 231 Tientos, 56 orgelhymnes en rond 1000 orgelversetten, waarvan lang nog niet alles gepubliceerd is. De hier gespeelde Pasacalles is geen Passacaglia zoals die in andere muziekculturen als variatievorm op een steeds terugkerend thema in de bas wordt opgevat, maar een introverte soort Tiento de falsas, dwz langzaam verschuivende dissonerende akkoorden die uiteindelijk toch steeds mooi oplossen. Te spelen met het liefst zwevende 8'-registers, ideaal voor akoestiekrijke gotische kathedralen zoals bij uitstek hier in Den Bosch.

Pablo Bruna leefde en werkte als blinde organist in de provincie Zaragoza. Zijn Tiento (=fantasie) Sobre la letanía de la Virgen is een reeks prachtig in spanning opgebouwde variaties over eenzelfde harmonisch patroon, vergelijkbaar met de beroemde Folia. In dit geval in connectie met de litanie (smeebede) voor Maria.

De prachtige stad Salamanca werd door Guy Bovet gekozen als titel voor het slotstuk van dit concert. Een echt Spaans stuk met invloeden uit Spaanse oude muziek, maar veelal in combinatie met modernere Flamenco-muziek. Het is geschreven voor een historisch groot Spaans orgel (éénmanualig met gedeelde registers en beperkt pedaal), maar kan zeer goed vertaald worden naar instrumenten uit noordelijker sferen met meerdere klavieren.

De Zutphense organist Bert Matter schreef over één en dezelfde melodie van La Monica, Une Jeune Fillette of het sacrale Von Gott will ich nicht lassen geraffineerde, eigentijdse variaties die sterk beïnvloed zijn door de 'minimal music'. De fantasia die Bach meer dan 250 jaar daarvoor schreef laat dezelfde melodie horen via een 4' register in het pedaal met een prachtig lijnenspel in de handen er doorheen gevlochten. Daarna is het tijd voor een échte Passacaglia en daarvoor voor de beroemdste Ciaccona uit de muziekgeschiedenis: de Ciaccona voor viool solo uit de 2e Partita van Johann Sebastian Bach. In dit geval, anders dan bij zijn leermeester Buxtehude, een muzikale vorm die vergelijkbaar is met de Folia en de Passacalles. Deze solovioolcompositie werd in de 19e eeuw al heel vaak bewerkt, o.a. door Schumann, Mendelssohn (voor viool en piano), Brahms (linker hand) en Busoni. Ook voor romantisch orgel zijn er vele transcripties van gemaakt. Gustav Leonhardt maakte er één voor clavecimbel en Peretti besloot onlangs een bewerking te maken voor een relatief groot historisch orgel.

Die échte Passacaglia werd door mijn zeer gewaardeerde leermeester, Haarlems stadsorganist Albert de Klerk geschreven in de door Buxtehude en Bach ingezette Passacaglia-traditie van een terugkerend motief/thema in de bas, in toenemende beweging op de manualen gevarieerd en in dit geval weer terugkerend naar de verstilde basis. Zijn Toccata is een lichtvoetig, virtuoos speelstuk dat helemaal aansluit bij zijn zuidelijk gerichte, wat Bourgondische leefstijl.

De Klerk's leerling Kees Weggelaar schreef zijn Tryptique voor zijn leermeester, ter nagedachtenis aan Martin Luther King. Het werk is driedelig, waarbij de randdelen ingetogen zijn en het zeer dansante middendeel zonder onderbreking een centrale plaats inneemt.